

indignos perceptione tante gratie in
dicantes potius nostris remedia vulne-
ribus expectamus. Alioquin nec annuer-
saria quidem digna presumenda est coio
ut quidam faciunt qui ira sanctorum celesti-
um dignitate et sanctificatione menti-
unt. ut estimet ea non nisi sanctos et im-
maculatos debere presumere et non poti-
us ut sanctos mundosque nos sua precepti-
one perficiant. Qui perfecto maiore arro-
gantia presumptione quam declinare sibi
vident incurrunt. quia tunc cum ea precipi-
unt dignos se eorum iudicant preceptio-
ne. Vultis autem iustus est ut cum cordis
humilitate credamus et fateamur illa
sacrosancta mysteria nunquam pro merito
nos posse tingere. quam ut una persuasio
cordis elati vel post annum dignos eo-
rum preceptone nos esse credimus. hinc
cassianus. **N** debent etiam hi qui
studio contemplationis intendunt curare
magnope ut mentem in humilitate sem-
per custodiant et nunquam se de gratia que
infunditur extollant. Quia hi qui vere
speculatores sunt semper sensum in hu-
militate custodiunt atque ad eorum men-
tes intelligentia contemplationis intrat
sed iactantia elationis non intrat. quia
et apta est in mentibus gratia qua replen-
tur. et tamen aduersarium ingredi pro super-
biam non permittunt. Nullum etiam donum
se veri luminis habere estimet priuatum
qui in eo quod se habere precipuum est
mat sepe alter ditior est. quem habere
apud se bonum aliquid non purat. hinc gre-
gorius. **Filius**

Quam itaque contemplatio sicut ex pre-
cedentibus intelligo sit quedam men-
tis directio siue intuitus in deum. nunc
ergo desidero ut de deo trino et uno vel
lismibi aliqua enarrare.

Ca. .X. Pater **D**
DE deo trino et

uno ut informationem habeas. primo
scire debes quod summa contemplationum
genera sunt duo. Primum versatur circa
diuinitatis unitatem. Secundum vero
circa personarum trinitatem. De hoc richardus
de sancto victore dicit. Summa contemplati-
onis genera sunt duo. pro duo clarebit
designata. qui extenti fuerunt super apici-
atorium. Primum est super rationem nec tamen
preter rationem. Secundum vero est super
rationem et tamen videtur esse preter rationem.
Primum versatur circa diuinitatis unita-
tem. Secundum autem circa personarum tri-
nitate. Illa sane supra rationem sed preter
rationem non sunt. que quibus ratio pa-
titur esse. nulla tamen humana ratione in-
uestigari possunt. ut est de unitate tri-
nitatis. Illa autem dicimus et super rationem
esse quibus videtur omnis humana ratio preter-
ire qualia sunt ea que de trinitatis unita-
tate credimus. et multa que de corpore
christi sunt in dubietate rationis. fidei au-
toritate tenemus. quod enim in una sim-
plici essentia triplex persona sit vel quod
vnum idemque corpus eodem tempore in diuer-
sis locis esse possit nulla humana ratio pati-
tur. et his assertionibus omnis ratio absque ra-
tiocinatione reclamare videtur. hinc richardus
dicit. **N**unc igitur videndum est de pri-
mo genere contemplationis videlicet de diuinitatis
unitate. De hoc idem richardus in
libro de contemplatione sic ait. Primum ge-
nus contemplationis versatur circa diuini-
tatis unitatem. Deus enim est simplex et
summe vnus et in illo vno et simplici bo-
no est omne bonum. quantum ad essentiam
nihil illo simplicius. quantum ad effica-
ciam nihil illo multiplicius. Deus qui pro-
pe omnipotens est et ubique potest. Potentia
liter ubique et ubi locus est et ubi locus
non est. Si vero potentialiter et essen-
tialiter quia non est alia eius poten-
tia et alia eius essentia. Essentialiter
ergo est intra omnia. et extra omnia.

Liber .III. **Dist.** .III. **Ca.** .X.

infra omnia. et supra omnia. Si infra
omnia nihil eo secretius. si extra omnia ni-
hil eo remotius. si infra omnia nihil illo
occultius. si supra omnia nihil illo subli-
mius. Quid ergo illo incomprehensibi-
lius quo nihil secretius. nihil remotius.
nihil occultius. nihil sublimius.
Ite si non est aliud eius prae et aliud
eius felicitas. ubicumque est eius sum-
ma potestas ibi et summa felicitas. Sum-
ma ergo felicitas ubique est. quod ergo in
inferno summe miserie esse potest locus.
vel quod potest quisque miser esse. cui nu-
quam potest abesse summa felicitas nec un-
quam deesse. Haec omnia mira et vere incom-
prehensibilia sunt. Multa et pene innume-
rabilia circa diuinitatis unitatem et re-
uerentiam considerandos ratio approbat
que tamen non comprehendat. haec richardus. Beatus
etiam bernardus de deo et eius effectibus ad
eugenium papam sic ait. Quid est deus vo-
luntas operis. benignolentissima virtus. lu-
men eternum. incommutabilis ratio. sum-
ma beatitudo creans mentes ad se perti-
cipandum. viuificans ad sentiendum. affi-
ciens ad appetendum. dilatans ad capi-
endum. iustificans ad promerendum. accen-
dens ad zelum. fecundans ad fructum. di-
rigens ad equitatem. formans ad beni-
uolentiam. moderans ad sapientiam. robo-
rans ad virtutem. visitans ad consolandos
illuians ad cognitionem. perpetuus ad
immortalitatem. implens ad felicitatem
circumdans ad securitatem. haec bernardus. De
deum etiam per quendam sic dicit. Deus
est cuius totum esse est inseparabile. quod
dam sine fine substantie pelagus. nul-
lis terminis nullis limitibus circumda-
tus. omnem sensum. omnem creaturam. omnem
naturam. omne tempus supergrediens. nec
quod est augeri potest qui immensus est. nec
minui qui vnus est. nec loco mutari qui
ubique est. nec tempore qui eternus est. nec af-

fectu qui optimus est. Ipse longitudo
propter eternitatem interminabilis. ipse
latitudo propter caritatem immensurabi-
lem. sublimitas propter maiestatem inat-
tingibilem. profunditas propter sapientiam
inscrutabilem. haec sancti secundum apostolum compre-
hendunt. haec ille. Non est quod dicit beatus augustinus.
Nihil dignum de re deo humanus ser-
mo loquitur. quod nec secundum qualitatem aut quod
ritatem. situm vel hunc seu motum alio-
quid de re dicit. Et tamen latitudo. longitudo
altitudo et profunditas tibi inesse quodam-
modo leguntur. sed altitudo caritatis qua
nos ab errore colligit et praeuenit in veri-
tate. Longitudo vero quae nos tua longa
nimitate malos peccatos donec emenda-
tos future patrie restituas. Altitudo
autem qua omnem sensum hominum et angelorum
immensitate scie supercellis. Profun-
ditas quoque qua damnandos inferius
iuxta equitatem dispositionis atque recto
iudicio iudex iustus praeparat. Om-
nem igitur supergredias creaturam et men-
tis intuitum ultra omnia dirigat. qui aliquid
voluerit de tua prelibare proprietate sum-
ma boni veritas. **Q** Secundum ge-
nus contemplationis versat circa perso-
narum trinitatem. De hoc richardus de sancto vi-
cto. in libro contemplationum sic ait. Secun-
dum genus contemplationis versat circa per-
sonarum trinitatem trinitatisque speculato-
rum nam multa firmiter credunt veraciter as-
serunt quae tamen non solum supra rationem. sed
etiam contra rationem esse videantur. Credi-
mus unum deum patrem et filium et spiritum sanctum
patrem a nullo. filium a patre so-
lo. spiritum sanctum a patre et filio. filium na-
scendo. spiritum sanctum procedendo. Credi-
mus unum eundemque in personis trinum et in
substantiis unum. Unde alius est pater. alius
est filius. alius est spiritus sanctus. nec ta-
men aliud pater quam filius. nec aliud pa-
ter vel filius quam ambo spiritus. nam
alia est persona patris. alia filii. alia spi-

ritus sancti cum sit omnibus una substantia eadem
dem eentia et sola natura. hęc omnia credi
mus. hęc omnia persistemus et constant veraciter
esse. et tamen in omnibus si iuxta humanarum
estimationem pensent. videtur humana ratio
fortiter repugnare. hęc rich. **R** Et
notandum quod pater qui est fontalis omnium
bonitas. quod potuit et voluit filium dile
ctum genuit. cui beatitudinis sue delicia
s plenissime communicat. **C**oeternum ge
nuit. quod nunquam sine illo fuit. **C**onsubstan
tiales quoque ne diuinitatis substantia
duplicet. **D**icit tamen genuisse alterum a se
. scilicet alteram personam que est hoc quod ipse. **E**x
vtriusque etiam spiritus procedit ut ambo se
mutuo diligentes terciū quoque dile
ctum haberent. cui caritatis sue delicias
omnino communicarent. in quo etiam et per quem
creature rationales per modum sue capa
citatatis eiusdem participarent. ipse enim est cari
tas vtriusque coniungens nosque subiungens
a fonte. **A** fonte igitur bonitatis quod pater
est procedit donum amoris. qui amor spiritus
ritus est. **S**i autem a patre procedat et a filio quod
pater nihil sibi retinuit quod non filio suo
gignendo dederit sicut ipse ait. **O**mnia
que pater habet mea sunt propterea dixi quod
de meo accipiet et annuntiabit vobis.
Est autem spiritus sanctus equalis vtriusque. quod
ex summa libertate oportuit summum
donum procedere. quod et summum bonum. **E**t
etiam deus quod donum intrinsecum est et quic
quid est in deo deus est. **O**b hoc et vtrius
que coeternus est quod donum intrinsecum
prius in deo fuit quam esse vel aliud quic
quam creaturis communicaret exterius vel
distribueret. **S** De proprietatibus personarum
que in diuina natura persistunt. **tho. de aq.**
sic dicit. **I**n diuina natura tres persone subsistunt
et hi tres sunt unus deus et solis relati
onibus distinguuntur. **P**aternitas a ratione
filiationis. **P**ater autem et filius a spiritu san
cto spirant ut tra dicantur spiritus sanctus
a patre et filio processione amoris qua ab

vtriusque procedit. propter has non est quar
tam in diuina natura ponere personam
Dicit etiam de hoc beatus augustinus
in libro de vrbis apostoli. **A**udiuimus
dominum dicentem. ego sum qui sum. et deus
sum me bonus est. **C**um audis deus sum
me bonus noli putare de deo patre tamen
dictum sed de deo patre et filio et spiritu san
cto. hęc enim trinitas vnus est et vnus deus est
summe bonus est. **I**ta plane vnus est
deus. ut quando de ipsa trinitate inter
rogatus hoc respondens ne forte cum
audieris est deus pater ipsum esse pa
trem. ipsum esse filium. ipsum esse spi
ritum sanctum. non est ira. **S**ed qui pa
ter est in illa trinitate non est filius. qui
filius est in illa trinitate. non est pater
qui spiritus sanctus est in illa trinitate
nec filius est nec pater sed spiritus pa
tris idemque spiritus filii ipse enim est
vnus spiritus sanctus et patris et filii coe
ternus patri et filio consubstantialis et
qualis. hęc tota trinitas vnus deus sum
me bonus. hęc augustinus. **E**st igitur
solus et verus deus eternus immensus
et incommutabilis omnipotens ineffabilis pa
ter et filius et spiritus. **T**res quidem perso
ne sed vna essentia substantia seu natu
ra simplex omnino. pater a nullo. filius
us a patre solo spiritus sanctus ab vtriusque
absque initio et absque fine. pater generans.
et filius nascens. spiritus sanctus a patre
et filio procedens. hęc tres persone sunt
et substantiales coeternę omnipoten
tes coequales vnum vniuersorum prin
cipium creator omnium visibilium et inui
sibilium spiritualium et corporalium crea
turarum. hęc autem sancta trinitas secundum
suam essentiam est indiuidua et secundum per
sonales proprietates est discreta et nature
sue simplicitate non admittens diuisionem
nec in personali proprietate recipiens
vniuersitatem. **S**ed semper in essentia vni
tatis et in personis pluralitas inuenitur

a qua omnis profusio et mutua admixtio remouetur. quia cum alius sit pater. alius filius. alius spiritus sanctus. pater non poterit esse filius. nec filius pater vel spiritus sanctus. Est ergo pater qui generat. filius qui gignitur. et spiritus sanctus qui procedit ut simplex distinctio sit in personis et in natura unitas teneatur. Unde licet alius sit pater. alius filius. alius spiritus sanctus. non tamen aliud. quia idem quod est pater est filius est spiritus sanctus. Pater vero generando totam substantiam ei dedit sine diuisione et tamen totam retinuit sine diminutione. et sic una et eadem res est pater gignens et filius nascens et spiritus sanctus ab utroque procedens.

De hac sancta trinitate beatus augustinus sic dicit. Trinitas diuinarum personarum est summum bonum et purgatissimum mentibus cernitur. una est enim indiuisibilis essentia. personae tres. et haec tres personae sunt una essentia et unus deus. et quaelibet earum est una essentia et unus deus. pater a nullo. filius a patre nascendo. spiritus sanctus a patre per filium procedendo. Pater filium generat. filius gignitur et pater cum filio spiritum sanctum spirant. Et quod filius spiritum sanctum spirat. hoc habet a patre. Quicquid enim persona habet vel facit hoc a persona habet a qua est. et ideo quod filius est a patre et ab ipso omnia habet. et quod spiritus sanctus est a patre et a filio. ideo hoc quod habet communiter ab utroque habet. Sed propter hominum nascibilitatem pater non est maior filio nascente vel spiritus sancto procedente. quia unitas diuinae essentiae est equaliter in ipsis.

Et notandum quod quicquid ad se dicuntur pater et filius non dicitur alter sine altero. id est quicquid dicuntur quod substantiam ipsorum ostendat simul dicuntur. non ergo pater est sine filio. nec filius sine patre. sed ambo simul deus etiam et unus deus. Quo circa quicquid secundum substantiam vel eter-

nitatem de eis dicitur. ambo simul sunt. Et quis de filio dicat deus de deo. lumen de lumine. ambo tamen simul et spiritus deus et unum lumen. Unde sciendum primum et filium et spiritum sanctum unum esse naturaliter deum. nec tamen ipsum primum esse qui filius. nec filium ipsum esse qui pater est aut spiritus sanctus. una est enim essentia patris et filii et spiritus sancti. in qua non est aliud pater. aliud filius. aliud spiritus sanctus. Quis personaliter alius sit pater. alius filius. alius spiritus sanctus. Et notandum quod tota deitas est in parte tota in filio. tota in spiritu sancto. nec minor in patre solo quam simul in patre et filio et spiritu sancto. simile de filio et de spiritu sancto intelligendum est. De hoc et quibusdam alijs ad sanctam trinitatem spectantibus. hugo in libro de sacramentis sic ait. Creator omnium rerum unum profuturum deum et eternum. trinum in personis quia essentia deitatis una est. et in essentia una tres personae. Pater et filius et spiritus sanctus trinus est sine diuisione unitatis. et unus sine profusione trinitatis. Tres autem personae nihil esse quam essentiam unam. quia propter tres unum sunt. sed tres unus non sunt. quia si tres unum non essent. una essentia trium non esset. si tres unus esset tres non essent. idcirco tres unum sunt ne substantia diuidatur et tres unus non sunt ne personae profundantur. Quod ergo pater est filius est. quia una est natura patris et filii et spiritus sancti. Sed non qui pater filius est. quia alia est persona patris. alia filii. Item que de deo secundum substantiam dicuntur. equaliter dicuntur de patre et filio et spiritu sancto. quoniam substantia patris et filii et spiritus sancti una est. et equaliter. Deus nomen est substantiae et hoc deo esse est quod substantiam esse. Ideo pater deus est. filius deus est.

spū sanctus deus est. Non tres dñi sed vnus est deus qm̄ vna est substātia. Et similiter alia que de deo s̄m substātia dicunt equaliter dicunt et de oibus s̄m mul nō pluraliter s̄ singulariter et eq̄liter. Et cū de singulis singulariter dicunt nō minus d̄r. Et cū de oibus vnus miter dicunt. nō amplius p̄nūciat. Cū em̄ d̄r pater est deus nō minus d̄r q̄ cū d̄r pater et filius et spū sanctus ē deus. Tota em̄ veritas in patre et in filio tota. et tota in spiritu sancto est. nec minor in patre solo q̄ simul in patre et filio et spiritu sancto intelligendum est.

X Notandum etiam q̄ cum potentia patris aliud non fit q̄ essentia eius nec sapia filij aliud fit q̄ essentia eius nec amor spū sancti aliud q̄ essentia eius. Necessario oīno est vbi vna est essentia vna eē potentia et vna sapiam. Dicit ei pater potēs et nō solus pater potens q̄ potens ē pater et filius et spiritus sanctus et non tres potentes sed vnus potens. q̄ potentia vna in natura vna et substantia vna. Et est filius sapiens sed nō solus q̄ sapiens est pater et filius et spū sanctus et nō tres sapientes s̄ vnus sapiens q̄ sapia vna in natura vna et substantia vna. Et d̄r spū sanctus benignus et bonus et est quidē benignus et bonus spū sanctus s̄ nō solus q̄ benignus et bonus est pater et filius et spū sanctus nec tamē tres benigni et tres boni sed vnus benignus et vnus bonus. q̄ benignitas vna et bonitas vna in natura vna et i substantia vna. Ixc hugo. Sciendū etiā q̄ pater non est maior filio nec pater et filius maior spiritu sancto nec maius aliquid due persone sunt simul q̄ vna. nec tres simul magis aliquid q̄ due. nec maior est essentia in tribus q̄ in duabus. nec in duabus q̄ in vna q̄ tota est in singulis. Unde damascenus ait. Cōfitemur diuinitatis

naturā omnem p̄fecte esse in singulis suarum p̄postasum. i. personarum omnem in patre omnem in filio omnem in spiritu sancto. Ideoq̄ perfectus deus pater. perfectus deus filius. perfectus deus spū sanctus. Et inde est q̄ pater dicitur esse in filio et filius in patre et spū sanctus in vtroq̄ et singuli in singulis. Unde aug. in libro de fide ad petrus sic d̄r. Pater vnitatis nature totus pater in filio et spū sancto ē. totus quoq̄. s. in patre filius est. nullus eorū extra quemlibet illoz est p̄pter nature diuine vnitatē. A Ecce hic apparet aliquatenus. non em̄ plene potest tantum referari ab homine archanum ex qua intelligentia dicat singula personarum tota esse in alijs. Unde etiam hylarius ista interius p̄quirens in libro de trinitate ait. Afferit plerisq̄ obscuritatem sermo domini cū dicit. Ego in patre et pater in me est. nec immerito. natura em̄ intelligentie humane rationem huius non capit dicit nec exemplum aliquod in rebus diuinis p̄paratio hūana p̄stabit s̄ quod in intelligibile est homini deo possibile est. Cognoscendum itaq̄ intelligendum est quid sit illud. Ego in patre et pater in me est si tñ cōplēdere hoc ita v̄t est non valebimus. Patrem ergo in filio et filium in patre esse credamus et plenitudo in vtroq̄ diuinitatis p̄fecta est. Unde eandē in vtroq̄ et virtutis similitudinem et diuinitatis plenitudinem p̄stitemur. Dicit em̄ filius accepit a patre nam si patre eiusdem qui genuit accepit. neuter ergo p̄fectus est. deest em̄ ei vnde deest sit nec plenitudo inerit qui ex portione p̄stiterit. neuter ergo p̄fectus est si plenitudinem suam et qui genuit amittit nec qui natus est p̄sequit. Fateamur ergo q̄ pater est in filio et filius est in patre. deus in deo. Et his verbis p̄t

humana pmitit infirmitas potest intelligi ex quo sensu dixerit xps se esse in patre et patrem in se. Ex eodem sensu etiam intelligit spūs sanctus esse in utroque et singula personarum in singulis quod scilicet in singulis est eadem plenitudo divinitatis. quod non est maior natura divina in aliqua harum personarum. sed unius et indifferentis nature sunt hec tres persone. ideoque una in altera esse dicitur predictum est. Unde beatus ambrosius. predictorum verborum sententiam nobis aperiens super illud verbum Deus erat in xpo mundum reconcilians sibi sic ait. Per hoc intelligit pater esse in filio et filius in patre. quod una est eorum substantia. ibi enim est unitas ubi nulla est diversitas. Ecce trium illustrius virorum testimonium. scilicet augustini. hylarionis et ambrosij. in idem concurrentibus relatione spūs sancti in eis loquentis pie credere volentibus ostendit tamen quasi per speculum in enigmate qualiter accipiendum sit cum dicitur. Pater in filio vel filius in patre vel spūs sanctus in utroque. Nec etiam est aliqua trium personarum pars dei vel divine essentie. quia singula harum plenus et verus deus est et tota et plena divina essentia. et ideo nulla istarum in trinitate pars est. Unde ergo tres qui unus sunt propter ineffabilem conjunctionem divinitatis qua ineffabiliter copulantur unus deus est. Pars ergo trinitatis esse non potest quicumque est unus in tribus. In trinitate ergo qui deus est et pater deus est et filius deus est et spūs sanctus deus est et simul hi tres unus deus. nec huius trinitatis tercia pars est unus. nec maius aliquid duo quod unus est ibi. nec maius aliquid sunt omnes quam singule persone. quod spiritiva lis non corporalis est illa magnitudo. Qui potest capere capiat. qui autem non potest capere credat et ore et corde credat

etiam intelligat. **U**terque est enim quod per prophetam dicitur. Nisi credideritis non intelligetis. **B** Nam secundum beatus augustini. inquirere de trinitate pueris curiositas est. credere et tenere sicut sancta ecclesia docet fides et securitas est. **U**tere autem eam sicut est summa et perfecta felicitas est. hec augustinus. Unde sciendum quod acies mentis humane invalida est ad aspiciendam divine maiestatis excellentissimam lucem nisi iusticie fidei et dilectionis divina donante gratia illustretur fide. **Q**ua propter divina veritas omnibus postulanda est gratia. ut mundetur oculi cordis ad videndum quam proprie trinitas sit unus deus et solus et verus deus et quam recte pater et filius et spūs sanctus unus eiusdemque substantie vel essentie dicatur credatur et intelligatur. **A**d huius sacrosanctissime visionem beatitudinis nemo nisi per fidem mundato corde attingere potest. dicente ipsa veritate. Beati mundo corde. quam ipsi deum videbunt. **E**t quod per fidem venimus ad agnitionem. ergo per beatus hortalis Augustinus. credendum est pariter in patrem et filium et eorum spiritum et in singulos et simul in tres. quod singulus pater et singulus filius et singulus eorum spiritus est summa essentia. et simul pater et filius cum spūs sancto sunt una eademque summa essentia. in qua solum omnis homo credere debet. quia est solus finis quem homo in omni cogitatione et actu suo per amorem debet intendere. **H**ec augustinus. Hanc summam trinitatem beatus augustinus in suo speculo profiteatur sic dicens. **C**onfiteor te patrem et filium et spūs sanctum in personis trinum. in substantia unum verum deum omnipotentem. visibilem et invisibilem. patrem et filium. non corpus aut in corpore positum. nec ex diversis speciebus admixtum. aut membro tum propagimibus effigiatum. sed unum simplicis et incorporee invisibilis et in-

circumscripte nature. **T**e quidem verum patrem summe bonitatis et totius divinitatis principium incircumscripte et ingemite maiestatis deum ex nullo initium ducentem sed omnino initium dantem **C**redo et profiteor non corpali procreatione neque extrinsecus non necessitate neque voluntate sed natura filium generantem **C**onfiteor et verum te filium ex patre sine initio ineffabiliter verum deum unigenitum per quem omnia facta sunt et verbum patris verbum non factum non creatum non adoptatum sed genitum et unius cum patre substantie vere atque ita per omnia equalem deo patri. ut nec tempore. nec gradu. nec parte esse possit inferior. tamen te esse profiteor. qui genitus es quibus est ipse qui genuit te **N**on autem quod dico genitum a patre filium divine ineffabili generationis aliquid tempus ascribo sed nec patrem aliquando cepisse nec te filium quod semper fuit pater. nunquam igitur non fuisti filius. non enim aliter profiteri possumus eternum patrem nisi te etiam profiteamur coeternum filium. **E**x filio enim pater dicitur et quia spiritus pater fuit semper habuisse filium dubium non est. **T**e quoque credo spiritum sanctum verum deum non factum nec creatum nec genitum neque ingentum sed ex patre filioque inenarrabiliter procedentem et in patre simulque filio substantialiter permanentem **S**ic igitur ab utroque procedis. ut inseparabiliter in utroque permanens. atque ita per omnia deo patri et filio equalis coeternus et substantialis. ut neque potestate neque voluntate neque eternitate neque substantia differre possis ab eis vel precidi a quibus procedis. **I**gitur eternum patrem sine natiuitate. eternum filium cum natiuitate. eternum spiritum sanctum cum processione sine natiuitate totum patrem in filio et spiritu sancto totum filium in patre et spiritu sancto. totum spiritum sanctum in patre et filio permanentes patrem et filium et spiritum sanctum unum

deum omnipotentes una potestate unoque regno. una maiestate. una eternitate. et nunc et semper ubique pregnantem corde credo. ore confiteor et mente diligo **H**ec augustinus. **U**nde secundum quod dicit richardus de sancto victore in. iij. libro de contemplatione. **C**aute nobis est observandum et diligenter precauendum ut sic in summis illis et divinis asseruamus substantie unitatem et tamen non euacuemus personarum trinitatem. et sic asseruamus personarum trinitatem ut tamen non dissipemus substantie unitatem. **Q**uia multi in eo quod de summe divinitatis unitate sentiunt veram trinitatis fidem euacuare intendunt **E**t item quia multi in eo quod de trinitate asserunt diuine essentie unitatem dissipare volunt **A**rrius dicit aliud est pater. aliud est filius. aliud est spiritus sanctus. **R**ecte quidem diceret si alius diceret non alius. **I**s utique in eo quod dicit aliud diuinitatis unitatem dissoluit **S**abellius dicit **I**dem deus quoniam vult pater est. quoniam vult filius est. quando vult spiritus sanctus est. ipse tamen unus est. **E** **I**ste autem in eo quod loquitur vere trinitatis fidem euacuare conatur. **D**ebet igitur dicitur illi clerico rubin per quos duo summa genera contemplationum designant se ipsos mutuo respicere. nec vlla intelligentie sue processionem a mutuo procedit sensu speculationis sue oculos in contraria diuertere. **S**ed secundum predictos hereticos clerico rubin nostri ab alterutro aspectu faciem auerunt. quod contraria assertione multum diuersis et sibi ipsis oppositis intendunt et acquiescunt. **S**ecundum primum cherub dicimus quod unus et solus deus est qui cuncta ex nihilo creauit. **I**uxta secundum dum cherub affirmamus. quod alius est qui genuit. alius est quem genuit. et alius est qui ab utroque procedit. **S**ed cherubin isti duo respiciant se mutuo et dicamus quod unus idemque deus sub

stantialiter vnus et psonaliter trinus
Dicimus p̄m p̄mū ch̄rubin q̄ p̄ et
filius et sp̄s sanctus vnum sunt in sub
stantia. vñ in essentia. vñ in natura
vna. Dicimus iuxta ch̄rubin secū dū
q̄ alius est pater in p̄sona. alius est fi
lius in p̄sona. alius est sp̄s sanctus
in p̄sona. Respiciant se ch̄rubī mu
tuo et p̄stemur absq̄ dubio q̄ nō sunt
aliud pater et filius et sp̄s sanctus. q̄
uis veraciter sit alius. et alius. Alius
itaq̄ est pater. alius filius. alius ē spi
rituscūs iuxta ch̄rub secū dū. nec tñ
aliud est pater. aliud filius. aliud spi
rituscūs. Juxta ch̄rub p̄mū et secū
dum mutuū respectū veraciter affirme
mus. q̄ pater et filius et sp̄s sanctus.
nō tñ tres dī sunt. sed vnus deus. Jux
ta secū dū ch̄rub p̄stemur q̄ filij sub
stantia n̄e substantie vnita in vna p̄so
na vnita est. Juxta p̄mū ch̄rub indu
bitanter affirmamus. q̄ patris et filij
et sp̄s sancti substantia vna et indivi
dua est. veruntñ iuxta mutuū respectū
p̄stemur q̄ solus filius d̄aciter incar
natus est. Ch̄rub itaq̄ respicit quādo
vnus dicit alius non p̄tradicit. et illa
que sue sunt p̄sideratōis sic vnus asse
rit. vt tñ que alterius sunt omnino eua
cuare nolit. Ch̄rubin se mutuū respi
ciunt qñ summa duo p̄templationum
genera inuicem sibi et occurrunt et mu
tua sibi veritatis p̄cordia alludunt. Et
notandū si illa que de p̄sonarū trini
tate. et substantie vnitate in deo credi
mus per mentis excessum videre et pu
ta perspicuaq̄ intelligentia capere ne
quimus. Nihilominus tñ ea q̄ in cat
holica traditōe accepimus fide tene
mus. put nobis possibile est in frequē
tem p̄sideratōem adducamus vt eius
modi studio diuinarū reuelationū cor
p̄m p̄mereri possimus. puto siquidē
q̄ diuinarū reuelationum p̄solatio nō

omnino peregrina erit eis qui diuino
rum sacramentorū archana fidei oculo
tam frequenter q̄ libenter aspiciūt. q̄
romagis illis maxime familiaris erit
qui eam intelligentie oculo assidue cō
templando per mentis excessū sepe vi
dendo desiderio suo satisfacere nō p̄nt
Heerich. **S** Et notandū p̄sequit̄
p̄m thomā de aquino q̄ deus cū omni
no sit simplex et inuisibilis nō determi
nat ad aliquem locum. vt esse dicatur
vbiq̄. q̄ videlicet vna p̄eius sit hic.
alia illic. sed immensitate virtutis sue
tangit omnia que sunt in loco. cum sit
causa vniuersalis essendi. Nouēs em̄
et motū oportet esse simul. deus autem
omnia mouet ad suas op̄ationes igif
est in omnib. Unde sciendum q̄ res
corporea est in aliquo loco p̄m p̄tractū
quantitatis dimensue. sed res incor
porea p̄m p̄tractum virtutis cum careat
omni quantitate dimensua. Si autē
esset aliquod corpus habens quantita
tem. dimensiuam infinitā oporteret il
lud esse vbiq̄. Ergo si sit aliqua res in
corporea habens virtutē infinitā oport
et q̄ sit vbiq̄. deus autē est h̄mōi. ergo
est vbiq̄. Et quis sit vbiq̄. tñ a nullo
eorū que sunt p̄prehendit̄. Unde dicit
scotus. deus est in omnib. sup̄ omnia.
Ipse quidem essentia omnium quare
re solus. Et cum in omnibus totus sit
extra omnia totus esse non desinit. dū
enim per omnia que sunt diffunditur a
nullo eorū que sunt p̄prehendit̄. Quia
esse quidem de deo predicat̄. quid autē
sit p̄mitus ignorat̄. h̄c scotus. Ergo
put dicit augustinus intelligamus de
um si possumus quantum possumus si
ne qualitate bonum. sine q̄nitate ma
gnum. sine indigentia creatorem. sine
situ p̄sentem. sine habitu omnia p̄ri
nentem. sine loco vbiq̄ rotum. sine tē
pore sempiternū. sine vlla mutatione
U. ij.

mutabilia facientē. nihilq; patientes
Hec aug. **S** De hoc autē quō deus
 voluntate sua cūctā creauit et quō in ip
 so oīa fuerunt anteq; ad formā suā
 visibiles pcederent spēs et quō p mo
 les corpis nusq; ē. et tū p incircūscrip
 tā substantiā nusq; deest **De his et qui
 busdā alijs ad dimitatis potētiā ptiē
 ribz.** **Petrus da.** sic ait. **V**olūtas dei
 oīm res siue visibiliū siue invisibiliū cā
 esset existant a deo pdira queq; anteq;
 ad formā suā visibiles pcederent
 species. iaz veraciter atq; essentialiter
 viuerent in sui opificis volūate qd fa
 ctum est in ipso vira erat. **E**t idem in a
 pocal. **Tu creasti oīa et ppter tuā volun
 tatem erant et creata sunt. prius d; qz
 erant et postmodū fuisse creata. qz que
 foris expressa sunt p additionē opis iā
 intus erant in puidētia et p siliō p d;
 toris **C**onstat itaq; deum oīpotentem
 oīa solū interne sue sapie thesauro cō
 cludere. vt nec ad se quid accedere nec
 a se quicq; p rpm valeat momēta trā
 sire. **I**lla igit inēffabili sue maiestatis
 arce p sistentis sic oīa in pntie sue p sstitu
 ra p spective vno ac simplici p remplatur
 intuitu. vt sibi nūq; penitus vel pterita
 transeant vel futura succedant **C**ui dū
 semp esse ad idem esse est p tēritatē
 dū oē qd labit circūscribit. et intra se
 inetipsum oīm cursus tempoz claudie
Et sic intra se sine transira cohibet oīa
 tempora. **I**ta nihilominus intra se si
 ne spacio vniuersa continet loca hinc
 est qd ait **Celum et terram ego impleo.**
Item p pphetam d; **Celū mihi sedes
 est. terra autē scabellū pedū meoz.** **Rur
 sumq; de eo scriptum est. Celum meri
 tur palmo et oēm terrā pugillo conclu
 dit. Sedi quippe cui p sident interior
 et superior manet. nam celū palmo me
 tiens et terram pugillo p tinentis et pclu
 dens ostendit. qd ipse sit circūquaq; re****

bus cunctis quas creauit exterior **I**d
 nam quod interius pcludit a pcluden
 te exteriori continet. p sedem ergo cui
 p sident esse interius ac supra p pendi
 tur **P**er pugillum vero quo cūcta esse
 exteriori subterq; signant demonstrat
 tur. quia em ipse manet intra omnia.
 ipse extra omnia. **I**psa infra omnia et
 superior est p potentiam et inferior est
 per sustentationem. et exterior p mag
 nitudinem. et interior per subtilitatem
Ubi ergo sit aliquid absq; eo. qui cum
 per molem corpis nusq; est per incir
 cumscriptam substantiam nusq; deest
De quo ait aplos **Q**uia in ipso p sistant
 omnia **E**t rursus qm ex ipso et per ipm
 et in ipso sunt oīa. **E**st em vt ira dicit
 rim locus inlocalis. qui sic in se conti
 net omnia loca. vt non moueat ipse p
 loca et tamen omnia simul impleat. nō
 per partes sui occupat partes loci sed
 totus vbiq; est. nec per ampliora loca
 distractio. nec per angustiora contra
 ctio. nec alior in excelsis nec plus bu
 miliatus in infimis nec maior in ma
 gnis sed vnus idemq; simplex et equa
 lis vbiq; nulla indigens creatura. nā
 et antequam virtutes angelicas con
 didisse anteq; tempus aut temporale
 aliquid existeret plenas atq; pfectas
 immortalitatis glorie diuitias possi
 debar. **A**d creandum igitur quod non
 erat non eum alicuius inopie necessi
 tas impulit. s; sola pprie clementie bo
 nitas prouocauit. nec beatitudinis re
 rum conditio sibi conferre aliquid po
 tuit cum ita p se et in se sit plenus atq;
 perfectus. vt nec existente creatura ali
 quid sibi accedat nec ea pereunte rece
 dat. **Hec petrus dami.** **U**nde considerā
 dum qd deus non loco continet. ipse
 enim est sibi locus. quia in se habitat
 et existit. et ideo in se continet omnia
 loca. nec tempore variatur. nec alicubi

Liber III. Dist. III. Ca. X.

est. qz corpus non est. sed omnia in ipso
et ipse in omnibus non partialiter diui-
sus. sed ubiqz totus. intra omnia non
inclusus. extra omnia non exclusus. su-
per omnia non elatus. infra omnia non de-
pressus. Ubiqz namqz est per diuinita-
tis pñtiam. in sanctis aut familiariter
per inhīratōem. ppter qd nō dicimus
Pater noster qui es ubiqz. licet hoc sit
vex. sed qui es in celis. i. in sc̄tis quo-
dam. s. excellentiori mō. Celum autē
qd dicitur trinitatis non est aliquis locus
corporeus extra mundū vel intra. s. vbi
habitāt trinitas sicut angeloz in ce-
lo empirreo. s. est ipsa trinitatis excel-
lens maiestas que ubiqz est et omnia im-
plet p̄tinet et excedit et sup̄ omnia non
loca p̄tione. sed nature dignitate. et
omnipotentie sublimitate. Un̄ lucifer
ait. In celum ascendā. i. ad equalitatem
dei. Et sciendū qd deus incompara-
biliter in se ex̄spñtialiter. essentialiter
et potentialiter est in omni creatura si-
ne sui diuisione et in omni loco sine cir-
cumscriptōe et in omni tpe sine sui mu-
tabilitate. Unde yfido. in lib. de sum-
bono. Diuine magnitudinis immen-
sitas est ista vt intelligamus eaz intra
omnia sed non inclusum et ideo exteri-
orem als̄ cum incircūscripte magnitu-
dinis immensitate oīa p̄cludat. per il-
lud qd exteriōr est oñditur eē creator.
per id vero qd interiōr gubernare om-
nia demonstratur. ac nec ea que creata
sunt sine deo essent. Intra oīa deus est
entia ne extra deū essent. Deus exteri-
ōr est vt omnia extra p̄cludant ab eo.
Et norandū qd intelligibiliter quodā-
modo dei essentia sciri p̄t̄ dum esse
credif. h̄c yfido. **S**ciendū eti-
am vt dicit beatus greg. xxi. mora qd om-
nipotens deus sic intendit omnibus. vt
assit singulis et simul omnibus nunqz de-
sit. nam et si quosdam peccantes dese-

rit. eisdem tamen adest per iudicium.
quibus desse cernit per adiumentum.
Sic itaqz exteriora circumdat vt inte-
riora impleat. sic interiora implet. vt
exteriora circūdet. sic summa regit vt
yma non deserat. sic ymis p̄ns est vt a
superioribus nō recedat. fit latet in sua
specie vt tñ cognoscat in opatione. sic
cognoscat in suo opere vt tñ p̄prehendi
non valeat agnoscentis estimatiōe. sic
adest vt videri nequeat. sic videri non
valet vt tñ eius pñtiam ipsa sua iudi-
cia testent. sic se nobis ad intelligēdū
p̄bet. vt tñ ipsum nobis radiū sui in-
tellectus obnubilet. Et rursus sic cali-
gine ignorantie nos reprimat vt tamē
mēti nostre claritatis sue radijs inter-
micet. quatenus et subleuata quippias
videat et reuerberata p̄tremiscat. Et qz
eum sicut est videre non potest. aliquā-
do videndo agnoscat. h̄c greg. **D**e
hoc etiā qd deus ubiqz est intra om-
nia. extra omnia. supra omnia. et infra
omnia. beatus greg. ij. moral. exponēs
illud dictum. Egressus est sathan a fa-
cie domini. sic ait. Quid est qd sathā a
facie domini egressus dicitur. Quomō em̄
erit ab eo qui ubiqz est. ipse enim ma-
net et intra omnia. et extra omnia. ipse
supra omnia et infra omnia. et superior
est per potentiam. et inferior p̄ susten-
tationem. et exteriōr per magnitudinē
et interiōr per subtilitatem. Sursum
regens et deorsum p̄tinentis. extra cir-
cumdans. interius penetrās. nec alia
ex parte superior. alia inferior. aut alia
ex parte exteriōr atqz ex alia manet in-
teriōr. sed vnus idemqz totus ubiqz p̄-
sidento sustinens. sustinendo p̄sidentis
circūdando penetrans. penetrando cir-
cumdans. vnde superius p̄sidentis in-
ferius sustentans. et vnde exteriōr ambi-
ens inde interius replens. Sine in-
quietudine superius regens. sine labo-
re. **U. ij.**

propterea negativa in diuinis significa-
 tionibus preponit affirmatiue. et vere di-
 cimus ipsam que supereminet omnia non
 esse aliquid eorum que sunt. quia ignora-
 mus quid ipsa sit eius superessentiali-
 tas et inuisibilitas et ineffabilitas et in-
 finitas. Quod enim infinitum est scia hu-
 mana estimari non potest. quod ineffabile est
 non dicitur. quod inuisibile est non cognosci-
 tur. quod uero superessentialiale non prece-
 ditur. Qui uero recto ratiocinandi ite-
 nere deum querunt. etiam super omnia subli-
 matum esse cognoscunt. At per hoc eorum
 ignorantia uera est sapientia. et nesciendo
 deum in his que sunt melius eum sciunt
 super omnia que sunt et non sunt. Unde
 augustinus. Qui melius nesciendo scit. Et dy-
 onysius. cuius ignorantia est uera sapi-
 entia. Quia creatoris immensitas om-
 nem creature possibilitatem transcendit.
 cum ad semetipsam apprehendendam ne-
 quaquam creatura sufficiat. De ipso ergo
 mens aliquid humana capere potest. ip-
 sum non potest. ergo nulla ratio uel intel-
 lectus est qui similitudinem ipsius (quam
 incompatibilis possit attingere. De se-
 ruit ergo et uilescit omnis creatura uisibi-
 lis dum comparatur summe et supernaturali
 nature que est super omnia. Deus enim
 nihil est aliud quam infinitum pelagus quod
 dam perfectionis in quo reseruantur esse
 et uiuere et intelligere et simul omnes perfe-
 ctiones. Et quod intellectus noster non po-
 test apprehendere illud esse diuinum quod
 est infinitum pelagus uno conceptu. uocat
 eum ipsum multis nominibus nunc ipsum
 uiuere. nunc ipsum intelligere et cetera. Nam
 nulla res creata potest recipere illud pel-
 agus infinite perfectionis. sicut nec tota
 aqua maris se commendare modico uasi
 Sed unaqueque creatura de esse recipit
 secundum modum suum. nam ignis ipse diui-
 nus illucet quidem mentibus uiatorum.
 sed per naturam innominabilis. ut pote

inuisibilis. nam qui in effectibus suis
 quod est multipliciter discitur. quid secundum
 naturam sit penitus ignorat. hec glo.

Q Et notandum quod cum aliqua cor-
 poralia in sacra scriptura dicuntur de
 deo. ut puta de oculis uel auribus et cete-
 ra similia. ut etiam psalmus ait. Oculi domini
 super iustos et aures eius et cetera. Hec et huius-
 iusmodi occultam quandam et spiritualementem
 intelligentiam habent. Unde damascenus
 de deo loquitur et appellat dei oculos
 et palpebras consideratiuam uirtutem uir-
 tutum uel aures et auditum eius propriam
 onem et nostre deprecationis susceptio-
 nem. Os et loquelam uoluntatis sue de-
 monstratorem. cibum et potum nostrum ad
 eius uoluntatis percursum. Orationum
 eius acceptatorem. faciem eius propa-
 tionum demonstratorem. manus eius
 per operationum perfectionem. Dexteras
 auxilium eius in prosperis. palpationem
 eius deuotorem et exquisitorem eorum que
 apud nos sunt. pedes incessum auxili-
 um indigentium uel ultionem inimicorum
 Juramentum intransmutabilitatem con-
 silij eius et uoluntatis. Iras et furores
 peruersionem ad maliciam et iniquitatem
 uindicandam. Obluionem autem et som-
 num et dormitionem dilatorem eius que
 est ad inimicos ultionis et auxilij retar-
 datorem alio recordatorem. Et simpli-
 citer dicendo omnia que corporaliter
 dicuntur de deo occultam habere quan-
 dam intelligentiam ex his que sunt a-
 pud nos ea que sunt supra nos edocen-
 tem. Quod de angelis similiter modo
 suo licet incompatibiliter inferiori in-
 telligendum est. hec damascenus. **P**
 Circa quod etiam sciendum quod in homine qui
 ad ymaginem dei est creatus duo sunt
 sensus. Unus exterior. et alius interio-
 or. uterque bonum suum habet in quo refi-
 cif. Sensus exterior reficif exterius in
 contemplatione humanitatis. sensus inte-
 U. iij.

rior in contemplatione diuinitatis. ppter
ea em̄ deus homo factus est vt totum
hōiem beatificaret ⁊ tota puerfio eius
esset ad ip̄m ⁊ tota delectatio eius eēt
in ip̄m. cū a sensu corporis videt p car
nem ⁊ a sensu mētis videt p contempla
tionem. hoc est totū bonū hōis vt siue
ingrederef siue egrederef pascua inue
nirer in suo scōre. Pascua facis in car
ne saluatoris. pascua interioris in verita
te recreatoris. Cū aut̄ homo existat ex
carne ⁊ aīa ⁊ in carne sunt quinq; sen
sus. s. visus auditus gustus olfactus
⁊ tactus quos tñ nō mouet sine aīe so
cietate ita aīa simili modo hz quinq;
sensus suo modo qz spūales res corpa
libz non scrutant sed spūalibz sensibz
rimande sunt vnde diuina vox in deu
tro. ait. Videte qz ego sum solus deus
ecce spūalis visus Et in apocal. qui hz
aures audiēdi audiat quid spūs dicat
ecēqs ecce spūalis audit? Et in ps Gu
state ⁊ videre qm̄ suauis ē dñs ecce gu
stus spūalis Et apostolus Xpi bonus
odor sumus. ecce spūalis odor als olfa
ctus. Et in euan. Mulierem fide se te
tigisse magis q̄ corpe ostendit dicēs
Quis me tetigit. ecce tactus spūalis.
Sic ergo cū omni cautela obseruāduz
est quid ad corporis sensus ⁊ quid ad di
gnitatem aīe p̄m sensus interioris pri
ner Ex his plane patet q̄ sicut expien
tia corporatum fit sensibz corporalibz. ita
expientia spūalium fit in mente sensibz
spūalibz Un̄ sicut gustus exterior
sensus cū attingit gustabile vel attingi
tur ab illo tūc vere habet noticiā expi
mentalem illius. Sic est de gustu in
teriori ⁊ alijs sensibz spūalibz. nā cum
aliquis legerit vel audierit ab aliquo
q̄ dulcis sit dominus ppter hoc tñ non
habet noticiā expimentalē de hoc nisi
gustus spūalis attingat dulcedine di
uina. vt dicere possit fructus eius dul

cis gutturi meo Cañ. ij. vbi loquit de
gustu spiritali vt d̄ glo. Quid nāq;
p̄dest multum cognoscere nec illa ex
periri nec aliq̄ visum. **¶** Illa ha
bere ad hanc expientia exhortat. Pe
trus in sua cano. j. dicēs Si tñ gusta
stis qm̄ dulcis est dñs. Isti aut̄ sensus
nostri interiores spūales impediuntur
ab illa expimentali noticia. ⁊ hoc du
plici impedimento. vnum impedimē
tum p̄cedit ex natura corrupta. aliud
ex negligentia p̄pria **¶** De impe
dimēto nature d̄ beatus bern. sup cañ.
Sapozē interiorē pdidimus ab ip
so pene exordio generis nostri ex quo
cordis palatū sensu carnis p̄ualete
nerat virtus serpentis antiqui extūc
cepit nō sape bonum ac sapoz noxius
subintrare ⁊ insipiētia mulieris ⁊ sen
sualitas sapozem boni excludit. qz ser
pentis malicia ⁊ asturia mulieris insi
pientiam circūuenit. hoc bern. **¶**
Ille namq; morsus serpentinus fecit
sensus languescere interiores ⁊ tabes
cere. extūc eī visus spūalis interior ob
tenebrescit. auditus surdescit. olfactus
tabescit. gustus amarescit. ⁊ tactus
grossescit. Un̄ clamat p̄p̄ta Oculos
hñt ⁊ nō videbūt aures hñt ⁊ c. Tales
em̄ manēt in tenebris exterioribz car
nis De scdo impedimento d̄ in libro
de spiritu ⁊ anima hoc bonū magnum
quod habuit homo ex duplici sensu. s.
exteriori ⁊ interiori bene ordinato ma
gnum malum secutum est. quoniam p
dito bono quod intra erat egressa est
anima ad bona aliena que foris erant
⁊ pactum fecit cū delectationibz secu
li requiescens in illis non attendens
boni sui interioris absentia. eo q̄ p̄so
lationes suas cernebat in bonis alienis
nam cū exterior sensus carnalis bono
suo vtit. interior sensus q̄si obdormit
nō eī cognoscit bona interioris sensus

qui iocunditate exteriorum bonorum rapitur. Hec in libro de spiritu et anima. Qualiter autem huiusmodi sensus interiores reformantur et reparantur de hominis impedimentis. De hoc sciendum quod primum impedimentum scilicet corruptionem nature tollit Christus qui suam sapientiam et gratiam infundit cordibus et per eam exterminat concupiscentiam malam et consequenter intellectum hominis et affectum purificat et cordis palatum sanat. De hoc beatus Bernardus super cantica sic ait. Sapientia assidue vincit malitiam. id est concupiscentiam in mentibus ad quas intraverit. Sapor enim mali quem illa inuenerit saporem meliorem exterminans. Intrat enim sapientia dum sensus carnis infirmat. Intellectum cordis purificat. palatum sanat et reparat. sanato iam palato iam sapit bonum. sapit et ipsa sapientia qua in bonis est nihil melius. Hec Bernardus. Contra impedimentum secundum. id est nostram negligentiam necesse est ut sensus exteriores sopiantur et a sua vagatione restringantur. quia tunc sensus exteriores excitantur et exercitantur. Unde dicit beatus Gregorius. Si exterius euagatione sensus claudis interior sensus aperitur. Cuius rationem reddit hugo de sancto victo. in libro de archa noe ita dicens. Venientes quas cure carnales exagitant non apprehendunt sapientiam sapientiam. sed qui minoris actu ille inuenit eam. quia dum animus ab exterioribus abstrahitur et ad semetipsum colligitur et robustior ad eternam contemplanda subleuatur et cum a delectatione carnali abstrahitur et ad seipsum colligitur necesse est ut statim inde aliquid gaudij spiritualis preguustare incipiat. ne si mens omnino a delectatione remanserit aliena. quasi in se sit arida et sine humore ad germen sapientie non possit peruenire. Fir ergo diuina gratia aspiratur mens sic abstracta et a terrenis desiderijs exuta statim quasi insolita leticia perfundatur. et amplius amarum cogit

noscit esse quod deseruit. quo magis dulce sentit quod inuenit. Hec hugo. Ex quibus colligere possumus quod quanto magis sensus exteriores a carnalibus desiderijs retraxerimus. tanto validius sensus interiores et spirituales ad gustandum diuina et celestia conualescunt.

Filius.

Desidero etiam scire quod modis species siue qualitas contemplationis varietur.

Ca. XI Pater et

Scire debes quod tribus modis contemplationis variatur qualitas. Primo enim modo contemplatio agit mentis dilatatione. Secundo mentis subleuatione. Tercio modo mentis alienatione. Mentis autem dilatatio est quando spiritu sanctus cor hominis ingreditur. et per suam gratiam omnes affectiones carnales. siue seculares de ipsa mente eliminantur. et cor magno ardore amoris dei inflammatur ac etiam dilatatur. modus tamen humane industrie non supergreditur. Mentis vero subleuatio est quando intelligentie viuacitas diuinitus irradiata humane industrie meta transcendit. nec tamen in mentis alienationem transit. ita ut et supra sit quod videat et tamen ab assuetis penitus non recedat. Mentis autem alienatio est quando presentium memoria menti excidit et in peregrinum quendam humane industrie status diuine transfiguratione transit. **U** Prima species contemplationis agit mentis dilatatione. Exclusis namque vitijs de cubiculo cordis et decenter virtutibus adornato subintrat dilectio dei. Qui vero deum diligit. et mandata eius seruat videlicet peccatis resistendo et honeste viuendo. illius mentem libenter